

Як Реготушка врешті зажурилася

Марина Павленко

*(Сміхотлива казка, перемотана Ялосоветою
з уст веселою бабусі)*

Жив собі один князь. І було в нього три доньки. То дві старші, як це й годиться, благополучно повиходили заміж і пообростали родинами. Зате з наймолодшою спіткала князя морока. Дарма що була найгарнішою: очі — двійко срібних озерець, носика ластовиннячком поцятковано, до самісіньких п'ят — русява коса. Ніби й не лиха, ніби й не вередлива. То інша біда — реготуха велика. Усе їй смішне, усе її веселить. Прокинеться вранці — заусміхається, соловейко защебече — сміхом заллється, воду з кухлика розхлюпає — пирсне в долоні. Пальця їй покажи — хі-хі та ха-ха... Здавалось би, стільки й лиха, та спробуй таку заміж випхати!

Воно й те правда, що нехай би пожила дитина в батька-матері — хати не пересидить. Якби ж не сусіди: і позаочі — кпини, і в очі — ради-поради. Ще й рідні сестри не дають проходу: як так? Вони, сестри, заміжні, а Реготушка — ні? Це ж на весь рід неслава, бо таки вже пора...

Ну, та й що з того?

Прийде, бува, котрий свататись (а яких тільки не приходило, людоньки: і з Туреччини, і з Німеччини, і з ближнього хутора!), поспитає Реготушку, яке придане має (передусім чомусь про це питалися).

— Ох! — закліпають срібні озереця, зронивши лукаву слізку. — Тато нічого за мною не дають! Кажуть: ти жартівливою вродилася, то маєтків тобі не треба. З тобою, кажуть, і так чоловікові буде весело! Хіба ні, голубе? — щиро засяє ластовинням Реготушка.

А за "голубом" уже й слід прохолов.

— Дають за мною багато! — сипне сріблом з озерець на іншого залицяльника. — Оцей костяний гребінець і намисто дерев'яне. Авжеж, гарні, соколику?

А за "соколиком" тільки п'яти блиснули.

— Матиму півземлі, півнеба та ще й півсонця на додачу! — хвалиться наступному залицяльникові. — Чи не гаряче нам буде, лебедику, — власних півсонця мати?

Відлетів "лебедик" — аж зашуміло. Бо кому така наречена потрібна: мовби не дурна, але й на розумну мало скидається.

А Реготушка, чергового жениха відшивши, ще й перекривить услід: як хто йде, як хто сердиться, як дверима грюкне. Якби кожен відшитий кавалер усе те побачив, то в батька ого-го скільки ворогів завелось би!..

Дівувала б так Реготушка до сивої коси, коли б добрі люди не нараяли князеві, що діяти. Отож він і проголосив:

— Хто цю коверзуху на поважний розум наведе, тому віддам її за дружину з багатим віном!

Попливли сватачі з усіх усюд. Один порошки від сміху несе, другий протисміхові краплі, третій плакун-травою дівчину лікуватиме, четвертий гіпнозом діймає, п'ятий лякає передчасними зморшками — від сміху, мовляв, поробляться.

А Реготушці — хоч би що!

Коли це з'явився парубок — високий, ставний, а що вусатий! Вуса аж за вухами позачіплювані.

Дівчина з вікна його як угледіла, то від реготу мало з дзиглика не впала.

Увійшов козак, уклонився низенько:

— Добридень цьому домові!

Підняв голову, глянув — красуня й не збирається відказувати, лише веснянки од гамованого сміху аж трусяться.

Він удруге:

— Добридень цьому домові!

І далі стоїть, ніби жде чогось.

— Що, на відповідь чекаєш? Нехай тобі ц е й д і м і відкажує, раз ти до нього вітаєшся. Еге ж?

— А й відкаже, бо його стіни, бачу, привітніші за господиню, — не розгубився гість.

— Ха-ха-ха! Оце вигадав, оце розважив! Звідки ж ти взявся, такий одчайдух? І ким будеш?

— Звати мене, пресвітла панно, Розсмішивусом. А родом я з Кихкотанії, із самого Сміхограда, коли чули.

— Чому ж не чула? Це на тому березі річки Хихотушки, побіля Жартівливого броду, на купині-сміховині. Але ж там так тісно, що й підошви твої не помістяться.

— Я, пресвітла панно, одною ногою навшпиньки стаю, другу — під пахву ховаю. Одним вусом до вільхи підв'язуюся, за другого — тримаюсь!

— Ха! Чи ба, який удатний! Чому ж досі не жонатий?

— Ніхто не йде за мене. Всі околиці обійшов — жодної дівки на купину й вусом не затагнеш — комарів бояться! Комарів же, кажуть, найкраще сміхом розгонити. До них би таку, як ви...

— Ой! Держіть мене вдвох, бо одному немає чого! — заливається Реготушка. — Держіть міцніше, а то, їй же Богу, не втримаюсь і заміж вискочу!

Певне, довгенько так перемовлялися, бо за дверима тим часом чималий гурт нових женихів зібрався.

Хотіла вже Реготушка нагнати хлопця й насміятись із такої okazji, перекрививши вслід, як він через поріг вуса потягне. Таж вусань чомусь досі посагом не поцікавився.

— Чом не питаєш, яке придане мені дають? — підколює парубка.

— А нащо питати? Я ліпше скажу, що сам узяв би.

— Ова! — глянула Реготушка на пишні покої, ковану скриню в кутку та сад за вікнами. Вважає, мабуть, що все навколо його буде! — Ха-ха! На що ж ти оком накинув? Що взяв би за мною?

— По мірці срібла Вашого сміху і Вашого погляду. А ще — пучку золотого піску

Вашого ластовиння та півтора аршина шовку Вашої коси. Більше нічого путящого не бачу, пресвітла панно!— вклонився молодик, підтримуючи вуса.

— Ха!.. — тільки й спромоглась видихнути вражена Реготушка. Тоді знітилася раптом, зашарілась і вже нікого з женихів бачити не схотіла...

Відтоді не до сміху стало Реготушці. Зажурена, мовчазна, ходить, мов примара, по будинку та очима вікна попасає, Розсмішивуса очікує. "Не інакше, як весілля на носі", — кожне собі думає. Але — мовчить, щоб не зурочити.

Сестрам же не давали спокою оті слова Розсмішивусові, що йому в посаг, бачте, Реготушиної краси достатньо. Воно, як не крути, але й найзаможнішим копійка зайвою ніколи не буває. То, може, сестриччину пайку собі поділять? А для певності треба Розсмішивуса зганьбити: і такий він, мовляв, і сякий. Тоді батько скаже Реготушці: підеш за нього — копійки щербатої не дістанеш. Вона, з усього судячи, таки піде, а майно — їм, сестрам, дістанеться.

Порадились, помізкували. Та й нашептали князеві: до чого ті вуса, мовляв? Курей смішити? Хоч би рибу ними ловити навчився абощо?

"А й справді?" — подумав батько і звелів:

— Одвести Розсмішивуса до річки! Нехай без усякої снасті риби відро наловить і ту рибу на кухню принесе. Аж тоді за нього Реготушку віддам.

Нічого робити хлопцеві, мусить виконувати.

Начіпляв наживи на довгі свої вуса та й закинув їх у річку. Не минуло години — купа здивованої риби начіплялась на таку чудасію! Тепер — до будинку донести. То він попід зябра на вуса понанизував — до князя йде, ціла борода з линків і карасиків!

— Молодець, козаче! — тішиться князь. — Виконав ти умову ще й розважив мене, старого. Бачу, і жінку, і дітей прогодуєш.

— Не спішіть, тату! — старші доньки за рукава сіпають. — Хіба велика мудрість — рибу вусами наловити й на вуса поначіплювати? Хай ліпше ціле місто нею нагодує! Тоді й побачимо, чи люди його шанують, чи зохотяться на його частування.

Огинається батько, йому б уже на весіллі гуляти, але, мабуть, дочки правду мовлять.

— Не віддам, — каже, — за тебе, Розсмішивуса, донечки, поки ти своїм уловом ціле місто не нагодуєш.

Знову нічого хлопцеві робити. Волієш мати жінку — догоджай тестеві!

Узяв здоровецького казана, вкинув пійману рибу. Водюю залив, розвів на майдані багаття й закликає:

— Юшка-смачнюшка, юшка-смішнюшка! Якщо півложки, то сміху — трошки, а в повній ложці юшки — повно й смішнюшки.

Як набігалосся народу! Кожне цікаве скуштувати смішної юшки. Всі мало не билися між собою. Хто сам їв, хто ще й у горщик родичам набирав.

А що Розсмішивус до казана, знай, примовок та жартів підсипав, то всяк і справді виходив ситим і щасливим.

— Бути весілля! — радіє князь. — Бачу, тебе люди шанують.

— Тату, заждіть! — старші доньки за поли хапають. — Бо ще люди подумают, що хочете за всяку ціну бігом рідної дитини здихатись. Хіба це тяжко — одне дурне місто потішити? А чи вдасться йому с в і т здивувати? Наша Реготушка неабиякого чоловіка варта!

Насупився батько: не терпиться онучат побавити! Але й доньки наче мудро кажуть.

Та не встиг князь оголосити Розсмішивусові третє завдання, як з усіх усюд купці, гінці та й прості люди вісті несуть. Про Розсмішивусові чудеса в усіх краях тільки й балачок! Як він риби вусом наловив, як людей смішною юшкою пригощав.

А ще з усіх країв — і з Туреччини, і з Німеччини, і з ближнього хутора — на службу запрошують, великі гроші обіцяють.

Сполохався князь: такого зятя може втратити! Відписав йому з того ляку і свої статки, і владу свою. Усе бери — тільки не передумай женитися.

Чи взяв Розсмішивус увесь той спадок, чи обійшовся лише срібним сміхом та золотим ластовинням нареченої — того не відаємо. Подейкують хіба, що перебрався з Реготушкою до славного міста Сміхограда, що в Кихкотанії. Не чули, де це? Та вже ж казалося!

На тому березі річки Хихотушки, побіля Жартівливого броду. Саме там: на купині-сміховині!

Досі живуть, лихом об землю б'ють. Мед-вино попивають, людей сміхом розважають!

Джерело: Казки з Ялосоветиної скрині